

ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА І ЕКОНОМІЧНА КОНКУРЕНЦІЯ: ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ

<https://doi.org/10.32849/2409-9201.2019.19.32>

Безух О. В.,

доктор юридичних наук, провідний науковий співробітник відділу правового забезпечення ринкової економіки НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

У статті відображається авторський підхід до інституту державної допомоги як інституту конкурентного права та його вади порівняно з практикою ЄС.

Ключові слова: державна допомога, економічна конкуренція, господарські правовідносини.

Поняття державної допомоги та її правове регулювання є новим явищем у правовій науці України. Правова необхідність регулювання державної допомоги вперше визначена в пп. 2.2 ст. 49 Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами [1], що ратифіковано Законом України № 237/94-ВР від 10.11.94, де Україна взяла на себе зобов'язання утримуватися від надання будь-якої державної допомоги окремим підприємствам чи виробництву товарів, крім первинних товарів, що визначені ГАТТ, або від надання послуг, які спотворюють або загрожують спотворити конкуренцію і, таким чином, впливають на торгівлю між Співтовариством і Україною.

У 2008 р. Україна набула членство в СОТ, в межах якої приєдналася до Угоди про субсидії і компенсаційні заходи [2], що передбачає виконання певних вимог щодо надання державної допомоги у формі субсидій та компенсацій. В 2010 р. Протоколом про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного співтовариства, що ратифіковано Законом України від 15.12.2010 р. № 2787-VI Україна приєдналася до Договору про заснування Енергетичного співтовариства. Статтею 18 Договору встановлено, що будь-яка державна допомога на користь певних підприємств або певних енергоресурсів, яка спотворює або загрожує спотворити конкуренцію, не є сумісною з належною дією цього Договору [3].

Питанням та проблемам державної допомоги присвячено ч. 2 гл. 10 ст. 262–267 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [4].

На виконання положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, 1 липня 2014 р. відбулось прийняття Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», що сприяло нормативному закріпленню правового інституту державної допомоги.

Вказаний закон сприйняв норми права ЄС про державну допомогу, хоча і не позбавлений певних недоліків порівняно з узятими на себе Україною зобов'язаннями. В цілому норми права ЄС та Світової організації торгівлі вплинули на регулювання відносин, пов'язаних з використанням державної допомоги, та господарських відносин на засадах, які б не суперечили основам зовнішньої торгівлі та економічній конкуренції в Україні.

Правове регулювання державної допомоги займає важливе місце в розвитку ринкових відносин та створенні ефективного конкурентного середовища. Основною метою конкурентної політики в більшості держав є ефективний розподіл ресурсів і, відповідно, максимізація національного благополуччя [5]. Держава володіє найбільшим економічним ресурсом, тобто можливістю створювати абсолютну монополію, та є найкрупнішим економічним суб'єктом ринку. В сучасних умовах держава прямо або опосередковано виступає на ринку як конкурент по відношенню до суб'єктів, що займаються приватною підприємницькою діяльністю. Коли чесні приватні суб'єкти, які мають обмежені економічні ресурси, здійснюють власну діяльність всупереч економічним закономірностям, то вони зазнають втрат та банкрутство, що прибирає їх з ринку. Державні та комунальні структури, певні суб'єкти господарювання можуть отримувати додаткові виплати та підтримку з державного бюджету, а також використовувати інші ресурси, які є суспільним надбанням. Це може спотворювати економічну конкуренцію, наносити шкоду іншим суб'єктам господарювання та суспільному господарському порядку, побудованому на принципах вільної конкуренції. Тому державна допомога є небажаною в умовах побудови ринкових відносин, а згадана сфера відносин потребує державного регулювання.

Наприклад, в ЄС ст. 107 Договору про функціонування ЄС [6] встановлено, якщо не обумовлено в Договорах інакше, допомога, яку в будь-якій формі надає держава-член або яка надається за рахунок державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію, надаючи переваги певним суб'єктам господарювання або виробництву певних товарів, є несумісною з внутрішнім ринком тією

мірою, якою вона впливає на торгівлю між державами-членами. Таким чином, державна допомога є несумісною із розвитком ринкових відносин.

Згідно зі ст. 108 Договору Комісія Європейського Союзу уповноважена у співпраці з державами-членами постійно наглядати за всіма системами допомоги, що існують в цих державах. Комісія пропонує державам будь-які належні заходи, необхідні для поступового розвитку або для функціонування внутрішнього ринку, контроль за наданням державної допомоги. Зазначена стаття також вимагає від держав-членів ЄС завчасно повідомляти Комісію ЄС щодо своїх планів надання або зміни державної допомоги (так звана нотифікаційна вимога (notification requirement)).

Слід звернути увагу, що згідно зі ст. 269 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, сторони домовились, що вони застосовуватимуть ст. 262, 263(3) або 263(4) цієї Угоди з використанням як джерела тлумачення критеріїв, що впливають із застосування ст. 106, 107 та 93 Договору про функціонування Європейського Союзу (далі – Договору), зокрема відповідну судову практику Суду ЄС, а також відповідне вторинне законодавство, рамкові положення, керівні принципи та інші чинні адміністративні акти ЄС.

На жаль, визначення термінів у чинному законодавстві України не завжди збігається із вимогами Угоди про асоціацію щодо тлумачення термінів. При цьому, за загальним правилом, пріоритет надається міжнародному договору, згоду на ратифікацію якого надала Верховна Рада України.

Поняття державної допомоги і є ключовим для розуміння характеру правових відносин, що виникають та підлягають державному регулюванню. У законі наведено поняття, сформульоване дуже широко, як підтримка у *будь-якій формі* суб'єктів господарювання *за рахунок ресурсів* держави чи місцевих ресурсів.

Використання ресурсу, з точки зору змісту, передбачає вплив (економічний, адміністративний, організаційний, інформаційний тощо) на економічну діяльність суб'єктів господарювання. З цієї точки зору до відносин, що виникають унаслідок державної допомоги, субсидіарно можуть застосовуватися положення ст. 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», згідно з якою антиконкурентними діями органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю є прийняття будь-яких актів (наказів, рішень, розпоряджень, постанов тощо), надання письмових чи усних вказівок, укладення угод або будь-які інші дії чи бездіяльність органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю, які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції. Враховуючи, що надання державної допомоги відбувається за рішенням (актом) суб'єкта владної допомоги, у випадку негативного впливу на економічну конкуренцію, таке надання державної допомоги підпадає також під дію ст. 15 наведеного Закону.

Визначення в Законі є не зовсім вдалим, оскільки спотворення конкуренції пов'язане не лише з отриманням неправомірних переваг (переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності), а й з дискримінацією інших суб'єктів господарювання, які таку підтримку не отримали.

У ст. 262 Угоди про асоціацію надано трохи інше визначення, яке не містить цього недоліку, зокрема, державна допомога – будь-яка допомога, надана Україною або країнами-членами ЄС з використанням державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію шляхом надання переваг окремим підприємствам або виробництву окремих товарів, є несумісною з належним функціонуванням цієї Угоди тією мірою, в якій вона може впливати на торгівлю між Сторонами.

Державна допомога потенційно впливає на економічну конкуренцію та торгівлю на ринку. Практика Суду ЄС щодо концепції державної допомоги є досить широкою. У справі *T-613/97 Ufex and Other v. Commission* [7] у своєму рішенні від 07.06.2006 р. Суд ЄС наголосив, що постачання товарів і послуг на преференційних умовах являє собою непряму перевагу, яка має такий самий ефект як і субсидія. Більше того, відповідно до виробленої судової практики ст. 107 Договору не проводить різниці між заходами державного втручання залежно від їх причин чи від їх цілей, а визначає їх через наслідки, до яких вони приводять. В законі України викладено інший підхід, коли державна допомога є допустимою або може бути визнана допустимою (ст. 5; 6 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» залежно від причин та цілей державного втручання).

Встановлення недопустимості державної допомоги для конкуренції не створює недопустимості державної допомоги для господарської діяльності. Головним є те, щоб в процесі надання державної допомоги не виникало негативного результату – спотворення економічної конкуренції. Таким чином, як і в законодавстві про захист економічної конкуренції діє принцип «спричинення», коли відповідна дія розглядається з точки зору можливості нанесення шкоди для конкуренції.

Для того, щоб відповідати змісту поняття «державна допомога», яке є недопустимим, заходи підтримки суб'єктів господарювання повинні:

- 1) створювати для їх одержувачів переваги;

- 2) стосуватися лише окремих підприємств або виробництва певних товарів;
- 3) надаватися державою або за рахунок її ресурсів, або ж в інший спосіб, пов'язаний з державою;
- 4) спотворювати конкуренцію та впливати на торгівлю між державами-членами [8].

У разі встановлення наявності всіх чотирьох критеріїв можна стверджувати про надання державної допомоги, яка недопустима для конкуренції. Наприклад, надання допомоги збитковому суб'єкту господарювання за рахунок державного бюджету не означає автоматичного порушення умов конкуренції і не дає підстав розглядати бюджетну підтримку як шкідливу для конкуренції в принципі.

Згідно з Комплексним порівняльно-правовим дослідженням відповідності законодавства України законодавству ЄС у сфері державної допомоги, що надається на дослідження, розробки та інновації [9], в праві ЄС встановлені так звані винятки, за яких навіть за наявності вищезазначених критеріїв державної допомоги надання державної допомоги є прийнятним. Це ч. 2 та 3 ст. 107 Договору. Для більшості випадків державної допомоги найбільш відповідними винятками є винятки, передбачені пунктами «а», «с» ч. 3 ст. 107 Договору:

– пункт «а» ч. 3 ст. 107 Договору поширюється на допомогу, спрямовану на підтримку економічного розвитку територій, де стандарти життя є надзвичайно низькими чи де наявне значне безробіття;

– пункт «с» ч. 3 ст. 107 Договору передбачає допомогу, спрямовану на полегшення розвитку певних видів економічної діяльності чи певних секторів економіки, за умови, що така допомога не спричинить негативних наслідків на умови торгівлі, які становлять загальний інтерес.

У процесі здійснення своїх повноважень Комісія ЄС розробила спеціальні підходи залежно від розміру суб'єкта господарювання, місця його розташування, галузі економіки, мети державної допомоги тощо. З метою забезпечення принципу прозорості, передбачуваності та юридичної визначеності Комісія ЄС також оприлюднює критерії, які вона використовує при вирішенні питання: чи підпадають під встановлені винятки нотифіковані державою-членом заходи державної допомоги. Таке оприлюднення здійснюється у формі регламентів, комюніке, повідомлень, програм, настанов, листів. На жаль, в Україні такий порядок не передбачений.

Окремо слід зупинитися на розумінні послуг, що становлять загальний інтерес. Згідно з Законом послуги, що становлять загальний економічний інтерес, – послуги, пов'язані із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян, що не можуть надаватися на комерційній основі без державної підтримки.

Згідно зі ст. 3 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» дія цього Закону не поширюється на підтримку господарської діяльності, пов'язаної з наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг. Перелік послуг, що становлять загальний економічний інтерес, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Перелік послуг, що становлять загальний економічний інтерес та формулювання даної правової норми, не відповідає поняттю послуг, що становлять загальний економічний інтерес, наданий у ст. 1 цього Закону та вимогам ст. 269 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

В контексті даного Закону це послуги, наведені у переліку, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2018 р. № 420 «Про затвердження переліку послуг, що становлять загальний економічний інтерес». Цей перелік зводиться лише до газового ринку та ринку електричної енергії, що є дуже вузьким та недостатнім порівняно із завданнями реалізації конституційних прав громадян, зокрема, у сферах надання медичних, соціальних послуг, забезпеченні різних аспектів безпечного життя громадян. У праві ЄС використовується термін «послуги загального економічного значення», перелік яких встановлюється Єврокомісією, відповідною державою або судом. Необхідно зазначити, що і в Угоді про асоціацію з ЄС також використовується термін «послуги, що мають загальний економічний інтерес» (ст. 263 Угоди).

У праві ЄС «послуги загального економічного інтересу» (далі – ПЗЕІ) – це послуги, які мають особливі характеристики порівняно з іншими видами господарської діяльності. За відсутності конкретних норм Європейського Союзу, що визначають сферу для існування ПЗЕІ, держави-члени мають широку свободу у визначенні послуги як ПЗЕІ, так і в наданні компенсації надавачу послуг. У повідомленні Європейської Комісії щодо застосування норм про державну допомогу до компенсації, наданої для забезпечення ПЗЕІ, міститься інформація, що «ввірення «конкретного завдання громадського обслуговування» передбачає надання послуг, які, якщо враховувалася його власний комерційний інтерес, суб'єкт господарювання не припустив би або не припустив би такою самою мірою або за аналогічних умов. Застосовуючи критерії загального інтересу, держави-члени або Європейський Союз може додати певні зобов'язання до таких послуг». Щоб бути класифікованими як ПЗЕІ, послуги повинні бути адресовані громадянам або бути в інтересах суспільства в цілому. Приклади сфер, в яких можуть бути визначені послуги загального інтересу, включають: громадський транспорт; поштові послуги; енергетичний сектор.

Прикладом визначення послуг, що мають загальний економічний інтерес, є наведений в Рішенні комісії від 20 грудня 2011 р. «Про застосування частини 2 статті 106 Договору про функціонування Європейського Союзу до державної допомоги у вигляді компенсації за обслуговування населення, що надається певним суб'єктам господарювання, які несуть відповідальність за надання послуг загального економічного значення» висновок, що лікарні і суб'єкти господарювання, які несуть відповідальність за надання соціальних послуг та на які покладено завдання загального економічного значення, мають особливі характеристики, які необхідно враховувати. Зокрема, необхідно враховувати той факт, що за існуючих економічних умов та на поточному рівні розвитку внутрішнього ринку соціальні послуги можуть вимагати допомоги, що перевищує граничний рівень, передбачений в цьому Рішенні для компенсації витрат на обслуговування населення. Більша сума компенсації за соціальні послуги не обов'язково становитиме більший ризик викривленню конкуренції. Відповідно, суб'єкти господарювання, які несуть відповідальність за надання соціальних послуг, включаючи забезпечення житлом знедолених громадян, чи надання послуг в соціальному плані більш вразливим групам населення, які з огляду на свою неплатоспроможність не можуть на ринкових умовах забезпечити себе житлом, також повинні користуватись винятком із загального правила повідомлення, передбаченого в цьому Рішенні, навіть якщо сума компенсації, яку вони отримують, перевищує загальний граничний рівень компенсації, передбачений в цьому Рішенні. Такі самі положення повинні застосовуватись до лікарень, які надають медичні послуги, включаючи, якщо застосовуються, послуги невідкладної допомоги та додаткові послуги, що напряму стосуються їх основної діяльності, зокрема в галузі досліджень. Для того, щоб скористатись виключенням із загального зобов'язання повідомлення, соціальними послугами повинні бути точно визначені послуги, які відповідають соціальним потребам, що стосуються здоров'я і довготермінового піклування, догляду за дітьми, доступу та реінтеграції на ринку праці, забезпечення соціальним житлом та соціального залучення вразливих груп населення [10].

Згідно з правом ЄС для того, щоб певні послуги загального економічного значення надавались на основі принципів та на умовах, які надають можливість досягнути їх мети, фінансова підтримка держави може бути необхідною для покриття деяких або усіх спеціальних витрат, які виникають в результаті зобов'язання з обслуговування населення. Відповідно до ст. 345 Договору, згідно з тлумаченням Суду Європейського Союзу немає значення чи такі послуги загального економічного значення надаються державними чи приватними суб'єктами господарювання.

У своєму рішенні у справі C-280/00 *Altmark Trans and Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark* [2003] ECR I-7747 [10] Суд вирішив, що компенсація за обслуговування населення не вважається державною допомогою в межах розуміння ст. 107 Договору за умови відповідності у сукупності чотирьом критеріям. По-перше, одержувач, суб'єкт господарювання має фактично виконувати зобов'язання з обслуговування населення, і такі зобов'язання чітко зазначаються. По-друге, параметри, на основі яких розраховується компенсація, встановлюються наперед в об'єктивний і відкритий спосіб. По-третє, компенсація не повинна перевищувати необхідного для покриття усіх чи частини витрат, необхідних для виконання зобов'язання з обслуговування населення, враховуючи відповідні грошові надходження і обґрунтований прибуток. Зрештою, якщо суб'єкт господарювання, на якого покладається зобов'язання з обслуговування населення, в окремому випадку обирається не відповідно до процедури здійснення державних закупівель, яка надає можливість обрати заявника, спроможного надавати такі послуги з найменшою вартістю для співтовариства, рівень необхідної компенсації встановлюється на основі аналізу витрат, які поніс би типовий суб'єкт господарювання з відповідною організацією та який володіє усіма необхідними засобами.

Якщо ці критерії не виконуються і дотримано загальних умов застосування ч. 1 ст. 107 Договору, компенсація за обслуговування населення вважається державною допомогою і підлягає ст. 93, 106, 107 і 108 Договору [10].

Згідно зі ст. 5 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» державна допомога є допустимою, якщо надається з метою забезпечення споживачів соціально важливими товарами, за умови, що така допомога не є дискримінаційною стосовно місця походження товарів.

Перелік соціально значущих товарів і послуг, за яким проводитиметься постійний моніторинг цін і тарифів на споживчому ринку регіонів, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 13 червня 2002 р. № 803 «Про заходи щодо проведення моніторингу цін і тарифів на споживчому ринку». Цей підхід є сегментарним, оскільки законодавство не визначає загального поняття соціально важливих товарів. У праві ЄС дана проблема вирішується через поняття товарів та послуг, що мають загальний економічний інтерес, але в контексті цього закону відносини щодо товарів та послуг, що мають загальний економічний інтерес, регулюються іншою нормою.

Згідно з Законом України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» просте зазначення походження товару – будь-яке словесне чи зображувальне (графічне) позначення, що прямо чи опосередковано вказує на географічне місце походження товару. Ним може бути і назва географічного місця, яка вживається для позначення товару або як складова частина такого позначення. Наведений

Закон визначає правові засади охорони прав на зазначення походження товарів в Україні та регулює відносини, що виникають у зв'язку з їх набуттям, використанням та захистом, в тому числі від випадків дискримінації стосовно місця походження товарів. Тому навіть до наведеної правової норми додали умову, що така допомога не є дискримінаційною стосовно місця походження товарів, є «загадкою» законодавця.

Перелік соціально значущих товарів і послуг, за яким проводитиметься постійний моніторинг цін і тарифів на споживчому ринку регіонів в цілому, за винятком окремих позицій, не збігається з визначенням та переліком послуг, що становлять загальний економічний інтерес, та метою їх визначення. На нашу думку, в даному випадку виникає конфлікт між радянською ідеологією і побудованому на ній уявленню про соціально значущий товар, наприклад хліб (для бідних), і принципами ринкової економіки, де будь-який продукт є товаром, і можливість його придбати визначається можливістю отримати роботу і кількістю грошей, що сплачують за одиницю часу праці.

Ще однією з умов допустимості державної допомоги, що визначена у законі, є сприяння окремим видам господарської діяльності або суб'єктам господарювання в окремих економічних зонах, за умови, що це не суперечить міжнародним договорам України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

У даній нормі закладена внутрішня суперечність, оскільки сприяння окремим суб'єктам господарювання спотворює конкуренцію та є забороненим.

Стосовно сприяння окремим видам господарської діяльності, то згідно із законодавством ЄС Європейська комісія вважає галузеву державну допомогу допустимою, коли існує необхідність нейтралізувати істотні відмінності у регіональному розвитку, стимулювати або прискорити певні види діяльності з соціальних причин, усунути спотворення конкуренції внаслідок подій за межами ЄС. У зв'язку з цим Європейська комісія розробила низку критеріїв, за якими вона оцінює пропозиції щодо надання галузевої допомоги, які надходять їй від держав-членів. Основні критерії такі:

- надання державної допомоги має обмежуватися випадками, в яких це обґрунтовано ситуацією у відповідній галузі;

- державна допомога повинна надаватися з метою довгострокового відновлення рентабельності шляхом розв'язання актуальних проблем, а не збереження існуючого положення і відкладання рішень та змін, які є невідворотними; – окрім випадків, коли державна допомога надається протягом відносно короткого періоду, її розмір має поступово зменшуватися з урахуванням результатів реструктуризації відповідної галузі;

- обсяг державної допомоги має бути пропорційним до проблеми, на вирішення якої така допомога спрямовується, з метою мінімізації спотворення конкуренції;

- проблеми виробничого характеру та безробіття не повинні поширюватися серед країн-членів.

Окрім цього, за загальним правилом, для чутливих галузей державна допомога не повинна надаватися у рамках інвестиційних проєктів, спрямованих на підвищення продуктивності. При цьому загалом недопустимою вважається підтримка, яка надається для покриття поточних витрат (операційна державна допомога) суб'єктів господарювання в чутливих галузях, оскільки така допомога лише на короткий строк вирішує проблеми суб'єкта, який має діяти на ринку на засадах конкуренції [11].

Таким чином, Інститут державної допомоги є інститутом конкурентного права, оскільки безпосередньо пов'язаний із економічною конкуренцією.

Визначення термінів у чинному законодавстві України щодо державної допомоги не завжди відповідає критеріям, що випливають із застосування ст. 106, 107 та 93 Договору про функціонування Європейського Союзу, відповідної судової практики Суду Європейського Союзу, а також відповідному вторинному законодавству, рамковим положенням, керівним принципам та іншим чинним адміністративним актам Союзу, як це передбачено ст. 269 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012 (дата звернення: 12.02.2019).

2. Угода про субсидії і компенсаційні заходи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_015 (дата звернення: 12.02.2019).

3. Договір про заснування Енергетичного Співтовариства. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_926 (дата звернення: 12.02.2019).

4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 12.02.2019).

5. Hoekman B., Mavroidis P. Dumping, Antidumping and Antitrust Journal of World Trade. 1996. Vol. 30. No. 1. P. 28 (дата звернення: 12.02.2019).
6. Договір про функціонування Європейського Союзу. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06 (дата звернення: 12.02.2019).
7. Ufex and Other v. Commission Official Journal C 200/4, 23.08.2003. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_2003.200.01.0003.01.ENG&toc=OJ:C:2003:200:TOC (дата звернення: 12.02.2019).
8. The EC State Aid Regime. Distortive Effects of State Aid on Competition and Trade. – Cameron May, 2006. P. 29.
9. Комплексне порівняльно-правове дослідження відповідності законодавства України законодавству ЄС у сфері державної допомоги, що надається на дослідження, розробки та інновації. URL: http://www.amc.gov.ua/amc/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=217567&cat_id=45722&ctime=1340791197960 (дата звернення: 12.02.2019).
10. Рішення Європейської комісії від 20 грудня 2011 року «Про застосування частини 2 статті 106 Договору про функціонування Європейського Союзу до державної допомоги у вигляді компенсації за обслуговування населення, що надається певним суб'єктам господарювання, які несуть відповідальність за надання послуг загального економічного значення». URL: https://minjust.gov.ua/m/str_45873 (дата звернення: 12.02.2019).
11. Державна допомога в окремих «чутливих» галузях економіки України. URL: <http://eupublicprocurement.org.ua/state-support-in-certain-sensitive-sectors-of-ukraines-economy.html> (дата звернення: 12.02.2019).

Bezuh O. State aid and economic competition: aspects of interaction

The author's approach to the state aid institute as an institution of competition law and its defects in comparison with the EU practice is reflected in the article.

Keywords: state aid, economic competition, economic relations.

САМОРЕГУЛІВНІ ОРГАНІЗАЦІЇ: ПРОБЛЕМАТИКА ДЕЛЕГУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ, НАГЛЯДУ ТА КОНТРОЛЮ

<https://doi.org/10.32849/2409-9201.2019.19.33>

Гончаренко О. М.,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник відділу правового забезпечення ринкової економіки НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

У статті висвітлено актуальні питання нагляду та контролю за саморегульвними організаціями в Україні. Зроблено висновок, що у разі отримання СРО делегованих повноважень до предмета нагляду та контролю за СРО включаються повноваження органів публічної влади щодо належного здійснення СРО делегованих повноважень. Стверджено, що рівень державного нагляду та контролю залежить від моделі саморегулювання, прийнятого на ринку: чим більше передано повноважень до СРО (делеговане саморегулювання), тим вищий рівень нагляду та контролю за організацією буде здійснено.

Ключові слова: саморегульвні організації, саморегулювання, делеговані повноваження, нагляд та контроль за саморегульвною організацією, моделі саморегулювання, делеговане саморегулювання, органи публічної влади.

Невідворотний процес побудови системи інституційного саморегулювання в Україні є відповіддю на глобалізаційні процеси, які відбуваються в європейському регіоні. Швидкі технологічні зміни, нові альтернативи постають як виклики, що потребують таких самих адекватних реакцій з боку суспільства задля забезпечення сталості його розвитку. Лібералізація та конвергенція є підставами для посилення ролі саморегульвних інституцій, для розвитку внутрішніх його структур, для зміни парадигми взаємодії та співпраці з державою та загалом до трансформації державності. Трансформації, перш за все, набувають регуляторна та контрольна функції держави. Важливо дослідити у зв'язку з посиленням ролі саморегулювання та співрегулювання, трансформацію та модернізацію контрольної функції держави щодо СРО.

Державний нагляд та контроль за діяльністю саморегульвних організацій здійснюються за загальним правилом органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики, а також моніторинг та контроль у відповідній сфері господарської та/або професійної діяльності.